

”Før hatet jeg å lese – nå elsker jeg å lese!”

En Evaluering av pilotprosjektet ”Idrett og lesing”

En Evaluering basert på questback spørreskjemaer, intervjuer og observasjon
Gjennomført av Monica Helvig, Foreningen !les
Intervjuer: Tobias Vik Steen, Foreningen!les
Oppsett Questback: Erlend Ra, Abm-utvikling
Foreningen !les, 2007

Sammendrag

Målsettingen med evalueringen er firedeelt:

- Hva har fungert i pilotprosjektet? Hva har ikke fungert?
- Leser utøverne mer som en følge av deltagelse i prosjektet? Leses bøkene i bokbagen? Stimulerer toppidrettsutøvere og forfattere utøverne til å lese mer?
- Er litteratur viktig for utøvelsen av idrett?
- Har utøverne fått et positivt inntrykk av bibliotekarer og folkebiblioteket som en følge av prosjektet?

Noen av hovedtendensene i evalueringen er:

- Besøkene av forfatter/idrettsutøver har vært en suksess
- Besøkene av garderobebibliotekarer er godt likt
- Bøkene i bokbagen blir lest
- Bøkene i bokbagen er godt likt av utøverne, mens bibliotekarene er mer skeptiske
- Flertallet av utøverne har ett bevisst forhold til litteratur som avkoblingsmiddel
- Bibliotekarene synes kontakten med trenerne har vært litt tung

Innhold

1. Innledning

- 1.1 Bakgrunn
- 1.2 Pilotprosjekt
- 1.3 Målsetting med evaluering
- 1.4 Metode
- 1.5 Utvalg
- 1.6 Avgrensning

2. Bokbag

- 2.1 Lesere?
- 2.2 Trenere
- 2.3 Formidlere
- 2.4 Fungerer bagen?

3. Inspirerende Forbilder?

- 3.1 Utøvere og trenere
- 3.2 Effekt

4. Litteratur som avkobling

- 4.1 Prosjektets Utgangspunkt
- 4.2 Utøvernes forhold til avkobling
- 4.3 Trenerens mening

5. Bibliotekarer og bibliotek

- 5.1 Utgangspunkt
- 5.2 Bibliotekaren som formidler
- 5.3 Bibliotekbruk

6. Organisering

- 6.1 Kontakt mellom bibliotekar og prosjektleder
- 6.2 Kontakt mellom bibliotekar og trener
- 6.3 Seminar

7. Leser utøverne mer?

8. Avslutning

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I samarbeid med norske lesende toppidrettsutøver har Foreningen !les utviklet et prosjekt for å kombinere idrett og litteratur. Målsettingen med prosjektet er å gjøre lesing til en integrert del av tenkingen i norske idrettsmiljøer på alle nivåer. Gjennom å profilere kjente, lesende toppidrettsutøvere reklamerer vi for lesing som syssel. Videre tilbyr vi breddeidrettslag en komplett lesepakke. Hovedmålgruppen for prosjektet er ungdom i alderen 13-19 år.

Prosjektet henger sammen med !les sitt overordnede mål om å skape flere lesere. Gjennom å åpne den organiserte idretten som en arena for lesing og litteraturformidling, vil vi påvirke ungdom sine holdninger på en helt annen måte enn i eksempelvis skolen.

Med prosjektet har vi ønsket å røske litt opp i mytene om hvem og hva en leser er. Det finnes mange idrettsutøvere som er glad å lese – det er mulig å være smart *og* i god form.

Til grunn for arbeidet med prosjektet ligger det at det er lyst og glede som skal være motivasjon for å lese, ikke plikt og tvang. Dette gjenspeiles i så vel litteraturvalg som metode for formidling.

Prosjektet er inndelt i tre stolper; bokpallen, elite/landslag og breddeidrett. Det er pilotprosjektet som er gjennomført i breddeidrettslag som er utgangspunkt for denne evalueringen.

Prosjektet er støttet av Abm-utvikling og Norsk Kulturråd.

1.2 Pilotprosjektet

Pilotprosjektet ble ledet av prosjektleder Monica Helvig. Forarbeid og planlegging ble igangsatt våren 2006, mens selve prosjektet startet høst 2006. Pilotprosjektet ble avsluttet våren 2007. Resultatene fra denne rapporten vil ligge til grunn for utvidelsen av prosjektet høsten 2008.

14 idrettsklubber deltok i pilotprosjektet fra starten. Av disse har en klubb trukket seg ut på grunn av skifte av trener, og en på grunn av forsinkelse av oppstart i Tromsø.

Denne undersøkelsen baserer seg derfor på 12 idrettslag fordelt på 8 ulike idretter: karate, taekwondo, fotball, håndball, svømming, turn, rytmisk sportsgymnastikk og langrenn. Klubbene fordeler seg geografisk på Oslo, Bærum, Kolbotn, Horten, Tromsø og Stavanger.

Alle klubbene har fått sin egen personlige garderobebibliotekar, som er kontaktperson for klubben og bindeledd mellom klubb og prosjektleder. Det har vært involvert til sammen 15 bibliotekarer i pilotprosjektet. Bibliotekaren er den fremste formidleren i prosjektet, i tillegg har alle klubbene fått tilbud om besøk av forfatter og/eller idrettsutøver. Bibliotekaren har i samråd med ansvarlig trener i klubben avtalt antall besøk. Dette har variert fra klubb til klubb.

Noen av klubbene har hatt egne klubbkvelder med pizza og bok, det har blitt arrangert grøsserkveld rundt leirbål, fest med bok og rap på biblioteket blant mye annet. Ulike variasjoner og tilnærminger er tilpasset den enkelte klubb.

Alle klubbene har fått en bokbag til odel og eie. Baggen inneholder et variert utvalg på 20-25 bøker. Det har vært fokus på at det skal være stor spennvidde i utvalget; baggen inneholder nynorske titler, en fin balanse mellom kjønn, og mellom utenlandske og norske forfatter. Det er også tatt hensyn til variasjon i genre; her finnes blant annet faglitteratur, tegneserier, humor, drama og spenning. Lydbøker er også representert. Tanken bak bokbagen er at dersom bøker er tilgjengelig i klubben blir lysten og evnen til å lese bøker større.

1.3 Målsetting med evalueringen

Resultatet av prosjektets lesefremmende tiltak kan være vanskelig å synliggjøre etter så kort tid. Dette handler om en lang prosess, og det er derfor ikke sikkert at man umiddelbart får et synlig resultat.

Samarbeidet mellom idrettsektoren og biblioteksektoren er nytt. Det tar tid før holdninger endres og vaner innarbeides. Målet med denne undersøkelsen er derfor først og fremst å kartlegge tendenser som kan legges til grunn for det videre arbeidet med prosjektet.

Vi ønsker å kartlegge:

1. Hvordan pilotprosjektet har fungert organisatorisk
2. Hvordan pilotprosjektet har fungert som lesefremmende tiltak
3. Om prosjektet har hatt en innvirkning på idrettsprestasjoner
4. Om prosjektet har hatt en innvirkning på ungdommers syn på bibliotekarer og folkebiblioteket.

1.4 Metode

Tre ulike respondenter har vært gjenstand for denne evalueringen: trenere, bibliotekarer og utøvere.

Undersøkelsen har vært todelt.

Kvantitativ metode:

Samtlige utøvere, bibliotekarer og trenere som har deltatt i ”Idrett og lesing” har mottatt et spørreskjema per mail. Skjemaet er laget i samarbeid med Abm-utvikling, og besvarelsene er fullstendig anonyme. Skjemaet er av typen ”questback”

Kvalitativ metode

Fire klubber ble plukket ut til en kvalitativ undersøkelse. I hver av disse er det gjennomført intervjuer med fire utøvere, trener samt bibliotekar. Dette er gjort for å få mer informasjon om hva som ligger bak tallene, og for sjekke at tendensene er sammenfallende. En kvalitativ undersøkelse har også gitt oss muligheten til å gå dypere inn i noen av emnene vi ønsket å sjekke grundig. Intervjuobjektene er anonymisert.

Spørsmålene var laget på forhånd, men rekkefølgen de ble stilt i varierte på bakgrunn av respondentenes svar.

I rapporten er tallene som presenteres tatt fra den kvantitative undersøkelsen, mens sitatene er fra den kvalitative undersøkelsen.

1.5 Utvalg

I den kvantitative delen av undersøkelsen har alle som har vært involvert i prosjektet fått tilsendt spørreskjema. Av disse har 75 utøvere, 8 trenere og 9 bibliotekarer svart på skjemaet.

52,2 % av utøverskjemaene er besvart av gutter, 43,8 % av jenter. Blant bibliotekarene er det 2 menn, og vi teller 5 menn blant trenerne.

I den kvalitative undersøkelsen er et rent aldersbestemt guttelag, et aldersbestemt jentelag og to klubber med medlemmer av begge kjønn og alle aldre plukket ut. Klubbene representerer fire ulike idrettsgrener. Dette er gjort for å sikre bredden i undersøkelsen. Utøverne som ble intervjuet er valgt tilfeldig.

1.6. Avgrensning

I evalueringen er det ikke tatt hensyn til kjønn eller alder. Alle utøverne har blitt behandlet under ett. Dette var imidlertid to variabler i den kvantitative undersøkelsen, og disse dataene er tilgjengelige.

2. BOKBAG

2.1 Lesere?

Bokbagen utgjør, sammen med bibliotekaren, kjernen i prosjektet, og alle klubbene har fått en bokbag til odél og eie. Utlånssystemet har variert fra klubb til klubb. Noen klubber har hatt baggen stående i klubblokalet, slik at alle utøverne kan låne/lese bøker når de selv har lyst. I andre klubber har trener eller en ansvarlig kontrollert utlånet. Det tredje alternativet er klubber der bibliotekar har hatt ansvar for bag og utlån.

Det viktigste spørsmålet i denne rapporten er muligens hvorvidt disse bøkene blir lest. Her svarer hele 76 % av utøverne at de har lest bøker fra baggen.

Gutt 13 år: "Jeg har lest alle bøkene jeg har lånt, ca 15 stykker og 3 lydbøker. Jeg har anbefalt fotballbøkene til de andre gutta. Les de sier jeg!"

Jente 14 år: "Jeg har lest Da Vinci koden pluss en til. Veldig spennende!"

Gutt 15år: "...Alle Harry Potter Bøkene og Kaoskrigeren, likte alle. Har også lest mange flere, men husker ikke navnene nå.."

Gutt 12år: "Jeg har ikke lest noen av bøkene, men jeg dro på biblioteket for å låne. Jeg har tenkt til å låne fra baggen på mandagen som kommer"

Jente 15 år: "Jeg har lest Anne + Didrik = Baby. Spesielt og bli gravid i så ung alder"

Vi spurte også om hvor godt utøverne likte bokbagen, i dette spørsmålet ligger det underforstått både hvordan de liker bagen som idé, og innholdet i den. Hva respondentene har lagt i sine svar vet vi ikke, men ved å sjekke svarene fra den kvalitative undersøkelsen kan vi få et mer helhetlig bilde.

Til sammen 81,1 % svarte at de liker bokbagen "svært godt" eller "godt" 17,6 prosent svarte "middels" mens 1,4 % svarte "dårlig" eller "svært dårlig". Et overveldende flertall er altså svært positive til bagen

Gutt 13: "Bra at noen tar initiativ og gjør dette. Det er jo stort aldersspenn på baggen, og et stort utvalg"

Gutt 12: "Ganske god ide"

Jente 15: "Bra, da slipper jeg å springe rundt selv – jeg har dårlig tid!"

Jente 17: "Bokbagen er fin – det er lurt, mange muligheter!"

Gutt 15: "Bøkene i bagen er mye bedre enn dem på skolebiblioteket"

Gutt 14: "Veldig fornøyd!"

I samtalene kom det frem at alle som ble intervjuet var positive til bokbagen og at de syntes dette var en god ide. Det gjaldt også utøverne som enda ikke hadde lest noen av bøkene.

Gutt på 15 år har ikke lest noen av bøkene men han sier:
"....bra, og jeg tror det får flere til å lese"

Gutt på 19 år har prøvd seg på en av bøkene, men synes den var litt vanskelig, han sier:
"Godt initiativ, dette er med på å få oss til å lese mer og bli inspirert"

Tallene over viser at bøkene faktisk blir lest, og dette var kanskje det største usikkerhetsmomentet i prosjektet. Kan det forsvares at klubbene får gratis bøker? Vil baggen stå å støve ned i en krok? Resultatene av både den kvalitative og den kvantitative undersøkelsen viser at dette ikke er tilfelle. Et flertall av utøverne har lest en eller flere av bøkene, og at de synes bokbagen er en god ide. Flere av utøverne har også et reflektert syn på *hvorfor* dette er et bra tiltak.

2.2 Trenerne

Blant trenerne er også bagen godt likt. 85,7 % sier at de liker bagen "godt" eller "svært godt". 14,3 % vurderer bagen som "middels". Ingen sier at den er "dårlig eller "svært dårlig". Det er også interessant å se at 71,4 % av trenerne faktisk har lest en eller flere bøker selv. Dette er et godt signal til utøverne. Treneren er en sterk kilde til påvirkning og inspirasjon for utøverne, og det er viktig at treneren signaliserer at prosjektet er viktig.

"Bokbagen er en god ide – har man den i klubben blir det lettere å få utøverne til å lese. God smitteeffekt!"

"Innholdet i baggen er bra fordi det finnes noe for alle"

2.3 Formidlere

Hva synes bibliotekarene om bokbagen? I begynnelsen var bokbagen standardisert med like titler til alle. Tilbakemeldingene fra bibliotekarene var at noen av bøkene var for voksne for målgruppen. Det ble derfor organisert en mer tilpasset bokbag til den enkelte klubb. Et annet moment for bibliotekarene var deres eget forhold til bøkene. Flere ytret at det er umulig å formidle bøker man ikke har et personlig forhold til. Det har aldri vært meningen at bøkene i baggen skal være de eneste bøkene som formidles i klubbene, tvert i mot, bibliotekarene har blitt oppfordret til å ta med andre anbefalinger. Noen av bibliotekarene har gjort dette, andre ikke.

"Bagen ble bedre etter hvert som Monica gjorde den mindre voksen, den må tilpasses alle klubber"

"Mye skyter over mål, men så kan også utøverne modnes med bagen....fin bredde"

”Bra ide, men den bør kanskje være mer tilpasset målgruppen Bag nummer to var veldig bra!”

”Bokbagen bør være levende!”

”Gutta fikk en bra bag. Flu Hartbergs tegneserie = fett. Til jentene hadde det vært fint med en blanding av lette voksenbøker og ungdomsbøker”

Det er interessant å se at bibliotekarene vurderer innholdet mer enn konseptet ”bokbag”. Ingen av utøverne kommenterte innholdet i bagen på en negativ måte, eller at bøkene var for voksne. En av grunnene til dette kan være at bibliotekarene har fokusert på de bøkene som treffer målgruppen, en annen grunn kan være at bibliotekarene vurderer bagen profesjonelt, og ut fra tidligere erfaringer med ungdom. Kanskje noen av ungdommene er mer lesemodne enn bibliotekarene tror? En av målsettingene fra !les er at bagen skal ha noe for både den uerfarne og den erfarne leseren. Det er derfor viktig at det finnes lesestoff for begge disse gruppene i bagen.

2.4 Fungerer bagen?

Jamfør opplysningene over må det konkluderes med at bokbagen er en suksess. Et stort flertall av utøverne har faktisk lånt og lest bøkene i bagen. Tendensen her er sterkere enn forventet. Bokbagen har ikke blitt skikkelig innarbeidet i alle klubbene, så her er det mulighet for at tallene kan bli enda høyere.

Ved utvidelsen av prosjektet bør det vurderes om innholdet i bagen skal velges mer i samarbeid med bibliotekar og klubb. En mulighet er å ha en fast stamme med bøker, for å sikre at eksempelvis nynorske bøker kommer inn, og for å stimulere mangfoldet. Dette kan kombineres med at bibliotekar får en fast kvote bøker som kan kjøpes inn til klubben, slik at bagen blir levende og kompletteres etter hvert. Dette for å tilpasse bagen den enkelte klubb.

3 INSPIRERENDE FORBILDER?

3.1 Utøvere og trenere

Alle klubbene i pilotprosjektet har fått tilbud om besøk av idrettsutøver og/eller forfatter. Dette er gjort for å inspirere til lesing gjennom bruk av rollemodeller, og for å gjøre noe ”ekstra” for klubbene innimellom. I undersøkelsen er det ikke skilt mellom idrettsutøver og forfatter.

Forfatteren Annette Münch har vært på besøk i seks av klubbene, hun er valgt fordi hun er ung, frisk og har drevet med idrett selv. I tillegg handler boken hennes, ”Kaoskrigeren”, blant annet om kampsport. I fire av klubbene har hun vært i tospann med Aslak Hartberg, kjent fra rap gruppen ”Klovner i kamp”. Hartberg har skrevet soundtrack til boken, og sammen har de laget en forestilling som blander bok og rapmusikk. Arild Stavrum har vært gjestetrener og bokinspirator i fotballklubber, Jonna Samuelsen fra Viking har besøkt klubbene i Stavanger I tillegg har Vigdis Hjorth og Reidar Kjeldsen besøkt en klubb hver. Prosjektleder, Monica Helvig har også besøkt 11 av klubbene, hun har bakgrunn som landslagsutøver i Karate

80,9 % av utøverne likte besøket/besøkene ”svært godt” eller ”godt”. 13, 2 % synes besøket/besøkene var middels, mens 3 % mente besøket/besøkene var ”dårlig” eller ”svært dårlig”

Gutt 12 år: ”Vi fikk besøk av Arild Stavrum, veldig nyttig. Jeg lærte mye”

Gutt 15 år: "Annette Münch – det var spennende!"

Gutt 16 år: "Fint med den boken til Annette Münch. Hun hadde sittet foran PC-en lenge og skrevet, og det var bra for den var veldig spennende"

Jente 17 år: "Besøket var veldig spennende!"

I intervjuet ble utøverne spurt om besøket inspirerte dem til å lese.

Gutt 13 år: "Ja, han fikk meg til å bli mer opptatt av det"

Gutt 13 år: "Ja, jeg synes aldri det var så veldig spennende, men når de snakket om det ble det kjempegøy! Før hatet jeg å lese – nå elsker jeg å lese! "

Gutt 14 år: "Ja, fordi før leste jeg ingen bøker, men etter at de kom med alle de bøkene har jeg begynt å lese mer"

Jente 16 år: "Ja, jeg fikk vite hva boken handlet om. Opplesningen gjorde meg nysgjerrig"

Gutt 15 år: "Annette Münch var veldig inspirerende. Jeg lånte den boken. Likte den veldig godt! Den kunne vært litt lengre – var så spennende"

Jente 16 år: "Ja, det var spennende med musikken. Bra preformance! Også fordi boken handlet om kampsport"

Vi spurte også trenerne om hva de mente om besøkene fra idrettsutøver/forfatter. 85,7 % mente at besøket/besøkene var "svært godt" eller "godt", 14, 3 % mente at besøket/besøkene var middels.

"Utøvernes respons var bra! Rapperen gjorde det levende og fengende. De yngste fulgte veldig godt med"

"Besøket gjorde bøkene levende. Etterspørselen etter bøker var mye større etterpå"

"Besøkene var utrolige vellykkede, Arild Stavrum ble helten, og inspirerte stort"

3.2 Effekt

Det er tydelig at besøkene fra Idrettsutøver/forfatter var inspirerende både for utøverne og trenerne. Besøket fungerer som en energiinnsprøytning, og er et viktig supplement til besøkene fra garderobebibliotekar. Det virker som om denne effekten sitter lenge. Noen av utøverne ble intervjuet lenge etter at besøket hadde funnet sted, men de fortalte like vel levende og engasjert om hendelsen. Det var tydelig at dette hadde satt spor.

Konklusjonen blir at forfatter- og idrettsutøverbesøk er en viktig del av prosjektet som bør inkluderes i den videre satsningen. I tillegg til denne direkte kontakten med utøverne inspirerer også kjente idrettsutøvere gjennom boktips på www.bokpallen.no og gjennom opptredener i media. Denne kombinasjonen er viktig for prosjektet.

4. LITTERATUR SOM AVKOBLING

4.1 Prosjektets utgangspunkt

Restitusjon og avkobling er viktig for utøvelsen av idrett. Dette har vært en av tankene bak koblingen mellom idrett og lesing. Som idrettsutøver er det helt essensielt å kunne slappe av, hvile og koble hodet over på en annen kanal. Bøker er en av de viktigste avkoblingssystemene vi har. Det finnes ingen elementer av lyd eller blinkende lys som forstyrrer. Kun møtet mellom leser og bok.

Vårt utgangspunkt har vært at bøker kan brukes for å bli en bedre idrettsutøver. Det å lese før eller etter en trening eller konkurranse, kan rett og slett være mental trening. Stefan Holm, en kjent svensk høydehopper, sier at det å lese en bok kan sammenlignes med en god treningsøkt – man havner i en tilstand av total tilstedeværelse. Vi snakker konsentrasjon, og konsentrasjon er viktig å ha som idrettsutøver.

4.2 Utøvernes forhold til avkobling

Utøverne ble spurt om å rangere følgende påstand: *Jeg føler at jeg slapper av når jeg leser.* 78,4 % sier at dette utsagnet stemmer ”svært godt” eller ”godt”, 13,5 % mener det passer ”middels”.

I den kvalitative undersøkelsen spurte vi om utøverne mente at det var viktig å koble av, og tenke på andre ting enn trening. Vi la ingen føringer til litteratur eller lesing.

Gutt 13: ”Ja, jeg leser eller ser på Tv – noen ganger spiller jeg playstation”

Gutt 13: ”Ja, med lesing!”

Jente 16: ”Det er veldig nyttig med bøker når kampene er forsinket, og for å ikke bli kjempenervøs!”

Gutt 15: ”Ja, jeg setter meg godstolen og leser. Eller rett før jeg legger meg. Slapper også av foran TVn eller på PC-en

Gutt 12: ”Jeg sykler og er sammen med venner. Når det er helt stille liker jeg å lese”

Jente 14: ”Jeg liker å lese eller høre på musikk for å slappe av”

Jente 16: ”Det er viktig å hvile. Jeg hører på musikk og leser. Jeg leser for å få tiden til å gå når jeg er på konkurranser, og for å konsentrere meg om noe annet for ikke å bli så nervøs ”

Alle 16 vi intervjuet mente det var viktig å koble av når man driver med idrett, og alle nevnte lesing i den forbindelse. Utøverne er altså bevisst på bruken av litteratur som avkoblingsmiddel. Flere nevner også at det å lese kan hindre dem fra å bli voldsomt nervøse. Funnene bekrefter vårt utgangspunkt beskrevet i 4.1

4.3 Trenerne

Vi spurte trenere mer direkte om de mente at det økte fokuset på litteratur har bidratt til å heve utøvernes idrettsprestasjoner. På dette svarte 50 % ”ja”, 25 %, ”litt”, 12,5 % ”nei” og 12,5 % ”vet ikke”.

I og med at prosjektet har vært i drift kort tid, er denne effekten vanskelig å måle, men det kan være enklere etter lenger tid.

I intervjuene ble trenerne spurt om de mener at restitusjon og hvile er viktig for en idrettsutøver, og hvordan man best kan slappe av.

"Ingen tvil om det! Stavrum's tips for konsentrasjon var bra. Flere kjente utøvere må gå ut å si dette! Bøker er viktig. Bøker krever konsentrasjon, og bøker gir kunnskap "

"Dette er 100 % sikkert, og bøker er viktig"

"Det er viktig. Jeg oppfordrer utøverne til å lese på samlinger og reiser. Det er viktig at treneren er med på å stimulere"

Det siste sitatet har et godt poeng. Trenerne er en motor for prosjektet. For å få med utøverne er det viktig at treneren gir uttrykk for at dette er viktig for dem både som idrettsutøver og ellers i livet. Riktig og god informasjon til trenere bør derfor prioriteres i den neste fasen av prosjektet.

En av utøverne, en gutt på 13 år, sier:

"Coachen vår oppfordrer oss til å lese på reiser og ellers. Det gjør at vi snakker mer om bøker"

5. BIBLIOTEKARER OG BIBLIOTEK

5.1 Utgangspunkt

Bibliotekaren er altså den fremste formidleren i prosjektet, det dreier seg ikke om en bibliotekar i vanlig forstand, men en sprekere variant, en garderobebibliotekar. Bibliotekaren formidler bøker til utøverne, og lærer å kjenne gruppen etter hvert. En av bibliotekarene var med under en håndball trening, hun fikk tips på hvordan hun kunne bli en bedre håndballspiller – laget fikk boktips. Stemningen kan lettere bli uformell i et svett treningslokale enn i biblioteket. Men, poenget er ikke at bibliotekaren skal være sprek i kroppslig forstand, men sprek i sin tilnærming til bøker og formidling.

5.2 Bibliotekaren som formidler

Utøverne ble spurt om hvor godt de likte besøkene fra garderobebibliotekaren. Hele 80,9 % svarer at de synes besøket var "svært godt" eller "godt". Dette er ganske oppsiktsvekkende tatt i betraktning mytene som lever om kjedelig og grå bibliotekar. 13, 2 % sier at de likte besøkt middels mens 3 % likte besøkene dårlig.

Gutt 19 år: "Jeg likte besøkene, fikk mye fin info og også mye praktisk i forhold til særemnet"

Jente 15 år: "Jeg trodde de bare var på biblioteket. Nå vet jeg mer om hva de gjør"

Gutt 13 år: "Det var deilig å få anbefalt bøker, så slipper jeg å lete selv"

Jente 15 år: "Bibliotekaren var koselig!"

Jente 13 år: "De var morsommere enn jeg trodde. Ble imponert over at de visste noe om alle bøkene"

Gutt 15 år: "... inspirerte meg til å lese bøker jeg ikke kjente. Artemis Fowl for eksempel"

Gutt 12 år: "Bibliotekaren var snill som gadd å komme til klubben. Hun hadde med seg en bag full med bøker"

Gutt 13 år: "Hun var snill. Ikke som hun på skolen. Annerledes"

Bibliotekene har som uttalt mål og drive utadrettet virksomhet. "Idrett og lesing" er en glimrende anledning til å nå nye brukergrupper, og kanskje også til å gjøre noe med bibliotekarens image? Besøkene av bibliotekarene skårer faktisk like høyt på popularitetsskalaen som besøkene fra idrettsutøverne og forfattere.

5.3 Bibliotekbruk

En av bibliotekarene har invitert klubbene til biblioteket. Utover det har et ikke vært lagt opp til noen "promotering" av folkebibliotekene. Dette har heller aldri vært intensjonen med prosjektet. Men kan det tenkes at besøk av garderobebibliotekarene indirekte har ført til at utøverne benytter seg av biblioteket hyppigere enn før?

Vi spurte utøverne om de benytter seg mer av folkebiblioteket etter at klubben ble med i "Idrett og lesing". 12 % svarer "ja", 30,7 % svarer litt. Mens 56 % svarer nei.

Ved første blick ser dette kanskje ikke ut som spesielt høye tall, men setter vi tallene i perspektiv blir bilde ett litt annet. Det er ikke jobbet spesielt for at utøverne skal besøke biblioteket – fokuset har vært på bøker. Dermed er det ganske oppsiktsvekkende at til sammen 42,7 % av utøverne har benyttet biblioteket litt oftere en tidligere. Dette er en hyggelig sideeffekt av prosjektet.

Også i den kvalitative undersøkelsen ble utøverne spurt om de har besøkt biblioteket mer etter at garderobebibliotekaren var på besøk.

Gutt 13 år: "Jeg har lest ut de fleste bøkene i bokbagen, og har planer om å besøke biblioteket"

Gutt 12 år: "En gang. Jeg lette etter bøker, og oppdaget serien om Frans"

Gutt 14 år: "Nei, jeg låner bøkene i bagen"

Jente 16 år: "Bibliotekarene fikk meg til å tenke på at jeg ikke går så mye på biblioteket mer."

Jente 15 år: "Ja, men jeg lånte ikke bøker. Surfet på nettet og slappet av. Deilig at det er stille"

Fokuset på bøker, samt at bibliotekarene gir ett godt inntrykk kan være årsaker til at en del av utøverne benytter seg av biblioteket oftere enn tidligere. En bibliotekar gir naturlig nok også assosiasjoner til bibliotek. Kanskje utøverne tenker tilbake på bibliotekbesøk da de var yngre?

6. ORGANISERING

6.1 Kontakt mellom bibliotekar og prosjektleder

Kontakten mellom prosjektleder og bibliotekar har vært en viktig del av prosjektet. Prosjektleder har fungert som en koordinator i forhold til å arrangere besøk av forfatter, og spesielle klubbkvelder som pizza med bokprat og grøssekveld rundt bålet. Prosjektleder har fungert som en pådriver for bibliotekarene, informasjonskilde og også en informasjonsinnsamler. Informasjonen og tilbakemeldingene på alt fra bokbag til besøk fra bibliotekarene har vært viktig for prosjektet.

Kommunikasjonen mellom bibliotekar og prosjektleder har skjedd via e-post, telefon og seminarer, men også ved personlige møter i klubb og på bibliotek

På spørsmål om hvordan kontakten med prosjektleder har vært sier 88,9 % at den har vært ”svært god” og 11,1 % at den har vært ”god”

Vi spurte det samme spørsmålet under intervjuene.

”Det har vært et flytende og godt samarbeid”

”Utrolig bra. Rask, godt forberedt og forståelsesfull”

6.2 Kontakt mellom bibliotekar og trener

Kommunikasjonen mellom trener og bibliotekar er også viktig for prosjektets fremdrift. Avtaler om når besøk skal foregå blir gjort mellom bibliotekar og trener. Hvis dette ikke fungerer optimalt kan arbeidsmengden bli stor for bibliotekarene.

Bibliotekarene fikk spørsmål om hvordan samarbeidet med trener hadde fungert. 12,5 % svarte ”svært godt”, 37,5 % ”godt”, 25,5 % middels og 25,5 % svarte at samarbeidet hadde fungert dårlig.

Det samme spørsmålet ble stilt under intervjuet.

”Når vi har vært i klubben har det vært veldig bra, men det har vært litt vanskelig med mailing. Jeg har ikke alltid fått svar”

”I den ene klubben har det vært glimrende. I den andre har det vært litt tyngre. Treneren er hyggelig, men han har dårlig tid”

”Kjenner treneren fra før, så det er ok. Men det har ikke alltid vært like lett å få tak i ham på mail eller telefon. Det tar tid å lage avtaler”

I samtaler med bibliotekarene har dette også vært et tema. Trenerne er hyggelige og positive, men de er vanskelig å få tak i. En grunn til dette er at treneren er ute og reiser i forbindelse med konkurranser/turneringer, en annen er at trenerjobben utøves på fritiden, og jobb og familie gjør at tiden ikke strekker til. Sen respons har ikke vært et resultat av liten vilje, men et resultat av liten tid.

Til sammenligning svarer 85,8 % av trenerne at de har hatt et ”godt” eller ”svært godt” samarbeid med bibliotekarene. Ingen vurderer samarbeidet som dårlig. Treneren opplever nok i større grad å få raskere kontakt med bibliotekaren enn omvendt.

”Kontakten har vært bra, og kontinuerlig”

”Veldig greit”

”Veldig bra! Vi kjenner hverandre litt fra før”

I pilotprosjektet har kontakten mellom trener og bibliotekar vært litt vilkårlig, og det har ført til at flere bibliotekarer har brukt mye tid i telefonen, eller på mail for å gjøre avtaler med treneren. Målet er at bibliotekarene skal bruke mye av tiden til formidling, og mindre på koordinering. I den videre utviklingen av prosjektet bør det derfor legges opp til en variant der

besøkene planlegges på forhånd. Eksempelvis på et regionalt oppstartsmøte der bibliotekarer og trenere møtes.

6.3 Seminar

Seminarer har jevnlig blitt arrangert for garderobebibliotekarene, både som en informasjons – og inspirasjonskilde. I tillegg har dette vært en arena hvor gardrobbibliotekarer har kunnet drøfte erfaringer.

Bibliotekarene ble spurt om hvordan de likte innholdet på seminarene. 87,5 % svarte ”svært godt” og 12,5 % svarte ”godt”

”Inspirerende!”

”Seminarene var bra. Det var fint å utveksle erfaringer”

”Seminarene var godt forberedt. Jeg husker spesielt godt Rosenløw Eegs foredrag”

”Det har vært bra! Jeg har hatt nytte av innholdet i annet arbeid også. Det har vært bra for å sette i gang tankeprosesser”

Det må konkluderes med at seminarene har fungert bra. I pilotprosjektet har seminarene blitt avholdt i Oslo. Under utvidelsen av prosjektet kan det være gunstig å holde regionale samlinger

7. Leser utøverne mer?

Over har vi fått bekreftet at bøkene i bokbagen leses, at utøverne liker besøkene av idrettsutøver/forfattere og bibliotekarer. Men leser de totalt sett mer nå, enn før klubbene ble med i ”Idrett og lesing”?

Vi stilte rett og slett spørsmålet: Leser du mer etter at klubben ble med i ”Idrett og lesing”? 33 % svarte ”ja”, 42,2 % svarte ”litt” og 24 % svarte nei.

Jente 15 år: ”Jeg har i hvert fall lest en bok mer enn jeg ellers ville ha gjort”

Gutt 15 år: ”Ja, jeg har fått tak i nye, spennende bøker som jeg har lest”

Gutt 12 år: ”Ja, jeg har blitt skarpere til å lese. Lydbøkene hjalp meg. Jeg har lest bøkene selv etterpå. Prosjektet fikk motoren min i gang, og da tenkte jeg: lesing er en veldig gøy ting!”

Jente 14: ”Nei, egentlig ikke. Har alltid likt å lese”

Jente 16: ”Ja, jeg bor langt fra biblioteket. Det er lettere å finne noe å lese når vi har bokbagen”

Utøverne ble også spurt om de var blitt mer opptatt bøker.

Jente 16 år: ”Ja, for nå har jeg fått vite om andre typer bøker. Spenning for eksempel”

Jente 13 år: ”Jeg har lært mer om bøker, men jeg vet ikke om jeg er mer opptatt av det”

Gutt 19 år: ”Jeg vet ikke om det er på grunn av prosjektet, men jeg er mer opptatt av bøker nå enn før”

Også dette er oppløftende resultater. Et flertall av utøverne sier at de har lest mer som følge av ”Idrett og lesing”.

8. Avslutning

Organisatorisk har prosjektet fungert godt. Det er avdekket et forbedringspotensial i forholdet mellom trener og bibliotekar. En mulig løsning er å ha oppstartsmøter i hver enkelt region, der bibliotekarer og trenere treffes, og en møteplan for sesongen lages. En ny organisering av bokbagen bør også vurderes. En blanding av en felles stamme bøker, og individuelt tilpassede bøker til den enkelte klubb virker som en god løsning. Det kan være lurt, og involvere bibliotekarene i utvelgelsen.

Det er vanskelig å måle om prosjektet har hatt en innvirkning på idrettsprestasjoner etter så kort tid, men et flertall av utøverne mener at lesing er et viktig avkoblingsmiddel. Flere av utøverne sier også at de bevisst leser bøker i konkurransesituasjoner for å dempe nervøsitet. Dette er tendenser som kan måles tydeligere senere i prosjektfasen.

Prosjektet har vært med på gi utøverne et positivt inntrykk av bibliotekarer og biblioteket. Et overveldende flertall likte besøkene fra garderobebibliotekaren godt, og flere utøvere har besøkt folkebiblioteket som en direkte følge av prosjektet.

Tendensene i undersøkelsen er så klare at det kan konkluderes med at pilotprosjektet ”Idrett og lesing” har vært vellykket. Bokbagen er godt likt, og et flertall av utøverne har lest en eller flere bøker herfra. Evalueringen avdekker også at interessen for, og bevisstheten om bøker er større som en direkte følge av økt fokus på lesing i klubbene. Besøk av idrettsutøvere og forfattere har stimulert til leselyst, og utøverne leser også totalt sett mer enn tidligere. Som et lesefremmende tiltak har dermed prosjektet fungert meget godt.

Sigurd Pettersen, Hopplandslaget: ” *Litteratur har vært en måte å koble av på, for meg som idrettsutøver. Lange dager og kjedelige steder er også lette å drepe med en god bok. Når en i tillegg er drittlei romkameraten, og trenger litt fred og ro er boka god å ha*”

